

Kacper Tybuszewski

Czy istnieje konieczność sygnalizowania zmiany kierunku jazdy w lewo podczas wjazdu na rondo?

Streszczenie

Celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie o konieczność lub brak konieczności włączenia lewego kierunkowskazu podczas wjazdu samochodem na skrzyżowanie o ruchu okrężnym. Przedstawiony problem dotyczy zarówno kierowców, jak i kandydatów na kierowców zdających egzamin na prawo jazdy. Autor wykazał, że w świetle przepisów ustawy z 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* wjeżdżający na skrzyżowanie o ruchu okrężnym nie ma obowiązku sygnalizować zmiany kierunku ruchu lewym kierunkowskazem. Nie dotyczy to sytuacji, w której wjazd na takie skrzyżowanie jest połączony ze zmianą pasa ruchu (np. w przypadku konieczności ominięcia przeszkody) i sytuacji, w której samochód znajdujący się na skrzyżowaniu zmienia zajmowany pas ruchu.

Słowa kluczowe

Zmiana kierunku ruchu, ruch okrężny, wjazd na skrzyżowanie, sygnalizacja zmiany kierunku ruchu.

* * *

1. Uwarunkowania faktyczne

Problem objęty opracowaniem wyłonił się na kanwie następującego stanu faktycznego. Przyszły kierowca nie złożył praktycznego egzaminu na kategorię „B” prawa jazdy. Przyczyną negatywnego wyniku egzaminu było nieprawidłowe wykonanie zadania „zmiana kierunku jazdy w lewo i prawo”. Chodziło tu o błąd popełniony w trakcie manewru „na skrzyżowaniu o ruchu okrężnym w lewo”, który miał polegać na niewłączeniu lewego kierunkowskazu podczas wjeżdżania na skrzyżowanie o ruchu okrężnym. W ocenie egzaminatora podczas wjeżdżania na skrzyżowanie o ruchu okrężnym (rondo) kierujący winien włączyć lewy kierunkowskaz, a podczas zjeżdżania z niego winien włączyć prawy kierunkowskaz. Uzasadniając powyższe argumentowano dalej, że ustawa z 20 czerwca 1997 r. – *Prawo*

o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 110 dalej także: p.r.d.) nie definiuje pojęcia skrzyżowania o ruchu okrężnym (ronda). Zatem należy traktować je jak zwykłe skrzyżowanie. Stąd wjazd na nie każdorazowo wymaga zasygnalizowania zmiany kierunku jazdy. Brak definicji „kierunku jazdy” w p.r.d. uzasadnia sięgnięcie do potocznego rozumienia tego pojęcia. Słownikowa definicja pojęcia kierunek to „strona, ku której zwraca się jakiś ruch lub zwrócony jest jakiś przedmiot; droga, linia prowadząca do jakiegoś miejsca”¹. Z takim sposobem interpretacji nie sposób się zgodzić, o czym w opracowaniu.

Co istotne analiza powyższa dotyczy ronda oznakowanego znakiem C-12, gdy nie ma na nim sygnalizacji świetlnej albo ona nie działa. Gdy na rondzie ruch jest kierowany przez sygnalizację świetlną staje się ono zwykłym skrzyżowaniem i należy na nim stosować takie same zasady, jak na skrzyżowaniu bez wyspy centralnej. Zasada ta wynika z art. 5 ust 3 p.r.d. Przepis ten określa hierarchię ważności dyrektyw w ruchu drogowym. Wedle niej sygnały świetlne mają pierwszeństwo przed znakami drogowymi regulującymi pierwszeństwo przejazdu. Stąd analizowane zagadnienie i przytoczony w opracowaniu kasus dotyczy jedynie ronda oznakowanego znakiem C-12, gdy na nim nie ma sygnalizacji świetlnej albo ona nie działa.

2. Uwarunkowania prawne

W tym miejscu należy przytoczyć podstawowe przepisy znajdujące zastosowanie w omawianym zagadnieniu.

Zgodnie z § 36 rozporządzenia Ministra Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych² znak C-12 „ruch okrężny” oznacza, że na skrzyżowaniu ruch odbywa się ruchem okrężnym dookoła wyspy lub placu w kierunku wskazanym na znaku. Współwystępowanie tego znaku ze znakiem A-7 „ustęp pierwszeństwa przejazdu” skutkuje tym, że wjeżdżający jest zobowiązany do ustąpienia pierwszeństwa przejazdu pojazdom znajdującym się już na skrzyżowaniu. Nie zmienia to tego, że ruch odbywa się dalej zgodnie z kierunkiem wskazanym znakiem C-12.

Stosownie do art. 22 ust. 5 p.r.d., kierujący pojazdem jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru. Znak C-12 „ruch okrężny” oznacza, że na skrzyżowaniu ruch odbywa się ruchem dookoła wyspy lub placu w kierunku wskazanym na znaku. Zatem przy wjeździe na takie skrzyżowanie kierujący zachowuje swój dotychczasowy kierunek ruchu. Zmiana kierunku ruchu następuje dopiero przy opuszczaniu skrzyżowania o ruchu okrężnym.

Z przepisów wynika, że przy wjeździe na skrzyżowanie o ruchu okrężnym nie następuje zmiana kierunku jazdy i brak podstaw, by taki manewr sygnalizować.

¹ Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/kierunek;2470703.html>.

² Dz.U. z 2002 r., nr 170, poz. 1393.

3. Konieczność włączenia lewego kierunkowskazu podczas wjazdu na rondo

Przed odpowiedzią na pytanie postawione w tytule artykułu, wskazać należy, że ustawa *Prawo o ruchu drogowym* nie wprowadza szczególnych wymogów dotyczących poruszania się na skrzyżowaniu o ruchu okrężnym. Jest ono skrzyżowaniem w rozumieniu art. 2 pkt 10 p.r.d. Chodzi tu o „przecięcie się w jednym poziomie dróg mających jezdnię, ich połączenie lub rozwidlenie, łącznie z powierzchniami utworzonymi przez takie przecięcia, połączenia lub rozwidlenia; określenie to nie dotyczy przecięcia, połączenia lub rozwidlenia drogi twardej z drogą gruntową, z drogą stanowiącą dojazd do obiektu znajdującego się przy drodze lub z drogą wewnętrzną”. Bez wątplenia wjazd na skrzyżowanie nie może być traktowany jako włączanie się do ruchu w rozumieniu art. 17 p.r.d.

Biorąc pod uwagę treść art. 25 p.r.d. kierujący pojazdem zbliżając się do skrzyżowania jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pojazdowi nadjeżdżającemu z prawej strony, a jeżeli skręca w lewo – także jadącemu z kierunku przeciwnego na wprost lub skręcającemu w prawo. Jeśli zmienia zaś kierunek jazdy (nawet już na skrzyżowaniu) jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru (art. 22 ust. 5 p.r.d.).

Żaden z przywołanych wyżej przepisów nie nakazuje kierującemu pojazdem sygnalizowania manewru wjazdu na skrzyżowanie. A jak wyżej wskazano, „rondo” należy uznać za „zwykle” skrzyżowanie. Sygnalizacja powinna mieć miejsce podczas zjeżdżania ze skrzyżowania, kiedy to następuje zmiana kierunku ruchu.

Sygnalizowanie wjazdu na skrzyżowanie o ruchu okrężnym lewym kierunkowskazem wskazywałoby, iż kierujący pojazdem zamierza zmienić kierunek jazdy „w lewo” czyli poruszać się po nim w kierunku zgodnym z ruchem wskazówek zegara, co naruszałoby zasadę ruchu prawostronnego obowiązującego w Polsce. Potwierdzenie tej tezy można znaleźć w opisie znaku drogowego C-12. Zgodnie z § 36 ust. 1 rozporządzenia znak C-12 „ruch okrężny” oznacza, że na skrzyżowaniu ruch odbywa się ruchem okrężnym dookoła wyspy lub placu w kierunku wskazanym na znaku. Zatem przy wjeździe na takie skrzyżowanie kierujący zachowuje swój dotychczasowy kierunek ruchu. Zmiana kierunku ruchu następuje dopiero przy opuszczaniu skrzyżowania o ruchu okrężnym.

W stanie faktycznym, będącym podstawą opracowania, egzaminowany popełnił rzekomo błąd polegający na braku sygnalizowania zmiany kierunku jazdy w lewo podczas wjeżdżania na skrzyżowanie o ruchu okrężnym. Otrzymał on polecenie skrętu w lewo na skrzyżowaniu w celu kontynuowania jazdy. Przyszły kierowca po zajęciu właściwego pasa ruchu przed wjazdem na rondo nie włączył kierunkowskazu. Następnie zjechał z ronda uruchamiając wcześniej prawy kierunkowskaz. Po opuszczeniu skrzyżowania poinformowano egzaminowanego o niewłaściwym wykonaniu zadania.

W ocenie autora egzaminowany nie popełnił błędu przy wykonywaniu polecenia skrętu w lewo na skrzyżowaniu z ruchem okrężnym, ponieważ wjeżdżając na rondo egzaminowany nie wykonywał manewru zmiany kierunku jazdy. W tych warunkach zasygnalizowanie tego manewru lewym kierunkowskazem nie było wymagane. Stosownie do art. 22 ust. 5 p.r.d. kierujący pojazdem jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru. Przyszły kierowca wjeżdżając na rondo nie musiał zmieniać ani kierunku jazdy, ani pasa ruchu.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że poziome znaki drogowe „pas wyznaczony do skrętu w lewo i jazdy na wprost” (znak P-8a „strzałka kierunkowa na wprost” i P-8b „strzałka kierunkowa w lewo”) i znak drogowy pionowy F-10 „kierunki na pasach ruchu”, o których mowa w załączniku do rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w *sprawie znaków i sygnałów drogowych*, nie oznaczają, że obowiązkiem kierującego zamierzającego wykonać manewr skrętu w lewo, jest włączenie lewego kierunkowskazu przy wjeżdżaniu na rondo. Wspomniane znaki (P-8a i P-8b) – zgodnie z § 87 ust. 1. cyt. rozporządzenia – oznaczają, że jazda z pasa ruchu, na którym są umieszczone, jest dozwolona tylko w kierunku wskazanym strzałką, zaś połączone symbole znaków P-8a, P-8b lub P-8c oznaczają zezwolenie na ruch w kierunkach wskazanych strzałkami kierunkowymi. W myśl § 72 ust. 1 rozporządzenia, umieszczony obok jezdni znak F-10 „kierunki na pasach ruchu” wskazuje dozwolone, zgodnie ze strzałkami umieszczonymi na znaku, kierunki jazdy z poszczególnych pasów ruchu.

Wykładnia art. 22 ust. 5 p.r.d. w związku z § 36 ust. 1 rozporządzenia wskazuje, że kierowca wjeżdżający na skrzyżowanie o ruchu okrężnym, nie zmienia kierunku jazdy, gdyż porusza się w jedynym możliwym kierunku, zgodnie z przebiegiem drogi. Przed wjazdem na takie skrzyżowanie kierujący pojazdem nie ma obowiązku używania kierunkowskazu, także wtedy, gdy ma zamiar jego objechania. W momencie wjazdu na skrzyżowanie z ruchem okrężnym nie ma możliwości zmiany kierunku jazdy. Jedynie w sytuacji, gdy wjazd na takie skrzyżowanie jest połączony ze zmianą pasa ruchu na jezdni wielopasmowej, istnieje obowiązek sygnalizowania takiego manewru, przy czym sygnalizowanie kierunkowskazem dotyczy wówczas manewru zmiany pasa ruchu, a nie kierunku jazdy. Dopiero opuszczenie ronda jest zmianą kierunku jazdy. Powyższej oceny prawnej nie zmienia – o czym była mowa powyżej – odwołanie się do umieszczonych na rondzie poziomych znaków drogowych P-8a i P-8b oraz znaku pionowego F-10. Regulacje te, odnosząc się do możliwych kierunków zjazdów z pasów ruchu znajdujących się m.in. na skrzyżowaniu o ruchu okrężnym, nie podważają wniosku wypływającego z analizy § 36 ust. 1 rozporządzenia, że na skrzyżowaniu o ruchu okrężnym ruch odbywa się dokoła wyspy lub placu w kierunku wskazanym na znaku.

W konsekwencji brak jest podstaw prawnych do nakazania włączenia lewego kierunkowskazu przy wjeżdżaniu na rondo.

Reasumując niewłączenie lewego kierunkowskazu przed wjazdem na skrzyżowanie o ruchu okrężnym nie może świadczyć o niepoprawnym wykonaniu zadania egzaminacyjnego, a w konsekwencji nie uprawnia egzaminatora do wystawienia oceny negatywnej.

Jedynie na marginesie wskazać należy, że informowanie o określonym zamiarze kierowcy wjeżdżającego na skrzyżowanie z włączonym lewym kierunkowskazem, mogłoby mieć wpływ na podniesienie standardu bezpieczeństwa, gdyby w tak wyrażonym sygnale zawarty był czytelny dla wszystkich użytkowników drogi, jednolity komunikat, co do zamiarów wjeżdżającego na skrzyżowanie z ruchem okrężnym. Powszechna czytelność takiego komunikatu mogłaby wynikać wyłącznie z reglamentacji prawnej takiej sytuacji. Brak jednak stosownych regulacji w tym zakresie pozwala w pewnych sytuacjach taki sygnał pochylić wręcz jako dezinformujący innych użytkowników drogi, w szczególności tych, którzy nie spotkali się z nim w swej praktyce uzyskiwania kwalifikacji na prawo jazdy.

4. Wnioski

W świetle obowiązujących przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* kierowca wjeżdżający na skrzyżowanie o ruchu okrężnym, nie zmienia kierunku jazdy, gdyż porusza się w jedynym możliwym kierunku, zgodnie z przebiegiem drogi. Przed wjazdem na takie skrzyżowanie kierujący pojazdem nie ma obowiązku używania kierunkowskazu także wtedy, gdy ma zamiar jego objechania. W momencie wjazdu na skrzyżowanie z ruchem okrężnym nie ma możliwości zmiany kierunku jazdy. Jedynie w sytuacji, gdy wjazd na takie skrzyżowanie jest połączony ze zmianą pasa ruchu na jezdni wielopasmowej, istnieje obowiązek sygnalizowania takiego manewru, przy czym sygnalizowanie kierunkowskazem dotyczy wówczas manewru zmiany pasa ruchu, a nie kierunku jazdy. Dopiero opuszczenie ronda jest zmianą kierunku jazdy.

Bibliografia

1. Bogdan, G. (2017). W: W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, Tom II*. Warszawa: Lex.
2. Budyn-Kulik, M. (2015). W: M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Lex.
3. Drelichowska, A. (2014). Głosa do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 8.08.2013 r., sygn. III Łd 474/13. *Prokuratura i Prawo*, 7-8, 235–242.
4. Gardocki, L. (2015). *Prawo karne*. Warszawa: C.H. Beck.
5. Grzegorzczak, T. (2005). *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Kraków: Wolters Kluwer Polska.

6. Grześkowiak, A. (2015). W: A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Prawo karne*. Warszawa: C.H. Beck.
7. Hałas, R. (2015). W: A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
8. Joachimiak, S. (2016). Regulacja art. 180a Kodeksu karnego i jego relacja do innych przepisów przewidujących odpowiedzialność karną za prowadzenie pojazdu bez wymaganych uprawnień. *Paragraf na Drodze, 1*, 5–22.
9. Królikowski, M., Zawłocki, R. (2015). *Prawo karne*. Warszawa: C.H. Beck.
10. Lachowski, J. (2018). W: V. Konarska-Wrzosek. *Kodeks karny. Komentarz*. wyd. II, Warszawa: Lex.
11. Marek, A. (2001). *Prawo karne*, Warszawa: C.H. Beck.
12. Müller, A., Soja, S. (2018). *Nowy środek karny polegający na zakazie prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych art. (42 § 1a k.k.)*, *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, 1.
13. Piórkowska-Flieger, J. (2016). W: T. Bojarski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa: Lex.
14. Pohl, Ł. (2015). *Prawo karne. Wykład części ogólnej*. Warszawa: Wolters Kluwer.
15. Skorupka, J. (2018). W: Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
16. Stefański, R. A. (2017). W: R. A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
17. Warylewski, J. (2015). *Prawo karne. Część ogólna*. Warszawa: Wolters Kluwer.
18. Zontek, W. (2015). *Zmiany w części szczególnej Kodeksu karnego*, W: W. Wróbel (red.), *Nowelizacja prawa karnego. Komentarz*. Kraków: Krakowski Instytut Prawa Karnego Fundacja.

* * *

Is it necessary to indicate a change of direction of travel to the left while entering a roundabout?

Abstract

The aim of the article is to answer the question whether it is necessary to switch the left direction indicator while entering a circular traffic junction. The problem concerns both drivers and driving licence examinees. The author has demonstrated that, as provided by the *Act on Road Traffic* of 20 June 1997, the driver entering a circular traffic junction is not required to indicate a change of direction of travel with the left direction indicator unless a change of traffic lane is involved (e.g. passing an obstacle) or a vehicle already on the junction is changing the traffic lane it is staying in.

Key words

Change of direction of travel, circular traffic, entering a junction, indicating a change of direction of travel.